

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

ZÁVAZKY

Změna závazků, zánik závazků, zajištění a utvrzení dluhu.

**Mgr. Bc. Štefan Rehák, LL.M.
Olomouc, 13. 12. 2021**

Změny závazků

Změny v osobě

- **změna v osobě věřitele**
 - postoupení pohledávky
 - postoupení smlouvy
- **změna v osobě dlužníka**
 - převzetí dluhu
 - přistoupení k dluhu
 - převzetí majetku
 - postoupení smlouvy

Změny v obsahu závazku

- novace
- narovnání

Postoupení pohledávky

- změna v osobě věřitele
- pojmy:
 - věřitel - postupitel
 - dlužník
 - jiná osoba - postupník
- věřitel postupuje celou pohledávku nebo její část smlouvou postupníkovi, **a to (i) bez souhlasu dlužníka**
- k postoupení pohledávky je způsobilá pohledávka, kterou lze zcizit, pokud to ujednání dlužníka a věřitele nevylučuje
 - zcizit x odcizit
- není možné postoupit pohledávku, která zaniká smrtí nebo jejíž obsah by se změnou věřitele k tíži dlužníka změnil
- dokud se dlužník nedozví o postoupení (od postupitele či postupníka), může se dlužník zprostit své povinnosti tím, že splní postupiteli, či se s ním jinak vyrovná

Převzetí dluhu

- změna v osobě dlužníka
- § 1888 odst. 1: *„Kdo ujedná s dlužníkem, že přejímá jeho dluh, nastoupí jako dlužník na jeho místo, dá-li k tomu věřitel souhlas původnímu dlužníku nebo přijímateli dluhu.“*
- § 1889: *„Nepřivolí-li věřitel k převzetí dluhu nebo odmítne-li k němu dát souhlas, nevzniká věřiteli vůči přijímateli dluhu přímé právo; přijímatel dluhu má však vůči dlužníku povinnost zařídit, aby dlužník nemusel věřiteli plnit.“*
 - nepřivolí-li věřitel/odmítne-li dát souhlas: nevzniká věřiteli vůči přijímateli dluhu přímé právo, přijímatel dluhu má však vůči dlužníku povinnost zařídit, aby dlužník nemusel věřiteli plnit = přijímatel nestane se novým dlužníkem) má povinnost dlužníka dluhu zbavit = **převzetí plnění**

Přistoupení k dluhu

- změna v osobě dlužníka
- kdo **bez dlužníkovu souhlasu** ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka a je spolu s ním zavázán společně a nerozdílně = dlužník zůstává dlužníkem, ale vedle něj se stává dlužníkem ještě někdo další a jsou zavázáni společně a nerozdílně
- jestliže dluh původního dlužníka zajistila třetí osoba, nelze proti ní nastoupit pro neplnění dluhu novým dlužníkem, ledaže dala souhlas

Postoupení smlouvy

- změna v osobě dlužníka či věřitele
- smlouva, která zatím nebyla splněna, bude moci být jako celek postoupena na jinou osobu, pokud druhá smluvní strana s takovým postoupením souhlasí – postoupení smlouvy je pak účinné od tohoto souhlasu, byl-li předem, pak notifikací
 - vymění se tedy jedna strana smlouvy, a ta přebere všechna práva a povinnosti svého předchůdce
 - souhlas s postoupením lze udělit i předem
- okamžikem postoupení smlouvy se postupitel osvobodí od svých závazků ze smlouvy, ledaže druhá strana odmítne takové osvobození **prohlášením**, které učiní **do 15 dnů ode dne, kdy se o postoupení smlouvy dozví**
 - i přesto, že strana dala souhlas, může odmítnout účinky postoupení a osvobození postupitele, postupitel pak ručí za dluhy postupníka

Změny v obsahu závazků

- strany mají svobodnou vůli změnit svá práva a povinnosti

Novace

- dohodou o změně obsahu závazku se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem
 - může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen

Narovnání

- dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi ním dosud sporné nebo pochybné

Ujednání o novaci nebo o narovnání vyžaduje písemnou formu:

- byl-li původní závazek zřízen v písemné formě
- činí-li se o právu již promlčeném

Zánik závazků

Ideální způsob zániku závazků:

- Splnění (§ 1908 a násl.)

Jiné způsoby zániku závazků:

- Dohoda (§ 1981)
- Započtení (§ 1982 – 1991)
- Odstupné (§ 1992)
- Splynutí (§ 1993 – 2000)
- Prominutí dluhu (§ 1995 – 1997)
- Výpověď (§ 1998 – 2000)
- Odstoupení od smlouvy (§ 2001 – 2005)
- Následná nemožnost plnění (§ 2006 – 2008)
- Smrt dlužníka nebo věřitele (§ 2009)

Splnění

- splněním dluhu závazek zaniká
- dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas
- **proti své vůli nemůže být věřitel nucen, aby přijal něco jiného, než co přísluší k jeho pohledávce, a dlužník nemůže být nucen, aby poskytl něco jiného, než co je dlužen (§ 1910)**
 - totéž platí o místě, čase a způsobu plnění
- mají-li si strany navzájem plnit zároveň, může splnění požadovat jen ta strana, která sama dluh již splnila, nebo je ochotna a schopna splnit dluh současně s druhou stranou (§ 1911)
- kdo má plnit při vzájemném plnění napřed, může své plnění odepřít až do té doby, kdy mu bude vzájemné plnění poskytnuto nebo zajištěno
 - je-li plnění druhé strany ohroženo okolnostmi, které u ní nastaly, které mu nebyly a neměly být známy, když smlouvu uzavřel
 - lze také poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění nebo k zajištění plnění a po jejím marném uplynutí odstoupit od smlouvy

Řádné plnění

- upraveno v § 1914
- **plnění je řádné, pokud je plněno:**
 1. bez vad
 2. na správném místě
 3. správné osobě
 4. správným způsobem
 5. s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými tak, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy, podle účelu smlouvy, je-li stranám znám
- není-li plněno řádně – věřitel má právo odmítnout (aniž se dostane do prodlení)
- dojde-li však ke splnění (věřitel přijme plnění), nemůže již plnění odmítnout
 - má však práva z odpovědnosti za vady
- **„ve správný čas“** – řádně (viz výše) a včas:
 - věřitel je povinen přijmout i opožděné plnění, nedošlo-li jinak k zániku dluhu
 - v čase, který je přesně ujednáán nebo jinak stanoven

Řádné plnění

- kdo plní **za úplatu** jinému, je zavázán plnit bez vad s **vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými** tak, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy, a je-li stranám znám, i podle účelu smlouvy
 - je-li splněno vadně, má příjemce práva z vadného plnění
- dlužník je zavázán plnit **ve střední jakosti**, není-li mezi stranami ujednána jiná jakost
- přenechá-li se věc, jak stojí a leží (úhrnkem), jdou její vady k tíži nabyvatele
 - to neplatí v případě, že věc nemá vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji věc má, nebo již si nabyvatel vymínil

Řádné plnění

- převezme-li zcizitel **záruku za jakost**, zaručuje se, že předmět plnění bude po určitou dobu po splnění způsobilý pro použití k ujednanému účelu a že si podrží ujednané vlastnosti; nejsou-li ujednány, vztahuje se záruka na účel a vlastnosti obvyklé (§ 1920)
- není-li záruka ujednána ve smlouvě, může ji zcizitel převzít **prohlášením v záručním listu, popřípadě vyznačením záruční doby nebo doby použitelnosti či trvanlivosti věci na obalu**
 - je-li ve smlouvě ujednána záruční doba odlišná od záruční doby uvedené na obalu, platí, co **bylo ujednáno** (smlouva)
 - uvede-li se v záručním listě záruční doba delší, než je doba ujednaná nebo vyznačená na obalu, platí tato **delší záruční doba**
- předmět plnění má **právní vadu**, pokud k němu uplatňuje právo třetí osoba, ledaže o takovém omezení nabyvatel věděl nebo musel vědět

Řádné plnění

- nabyvatel může právo z vadného plnění **uplatnit u soudu**, vytkl-li vadu zciziteli **bez zbytečného odkladu** poté, kdy měl možnost věc prohlédnout a vadu zjistit:
 - označením vady
 - oznámením, jak se vada projevuje
- vadu lze vytknout **do šesti měsíců** od převzetí předmětu plnění
- vadu **krytou zárukou** musí nabyvatel vytknout zciziteli bez zbytečného odkladu poté, kdy měl možnost předmět plnění prohlédnout a vadu zjistit, nejpozději však v reklamační lhůtě určené délkou záruční doby
- jakmile nabyvatel zjistí vadu, **oznámí to bez zbytečného odkladu zciziteli a předmět plnění zciziteli předá**, nebo jej podle jeho pokynů **uschová** nebo s ním jinak vhodně **naloží** tak, aby mohla být vada přezkoumána
 - jedná-li se o předmět podléhající rychlé zkáze, může jej nabyvatel po upozornění zcizitele bez prodlení prodat

Vadné plnění

- **Odstranitelná vada**
 - oprava
 - doplnění toho, co chybí
 - přiměřená sleva z ceny
- **Neodstranitelná vada a nelze-li pro vadu předmět řádně užívat**
 - odstoupení od smlouvy
 - přiměřená sleva z ceny
- komu svědčí právo podle § 1923, náleží mu i náhrada nákladů účelně vynaložených při uplatnění tohoto práva
 - musí být uplatněno do jednoho měsíce po uplynutí lhůty, ve které je třeba vadu vytknout
- právo z vadného plnění nevyklučuje právo na náhradu škody (§ 1925)
- čeho se lze však domáhat uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu

Způsob plnění

- Ize-li dluh splnit několika způsoby – má se za to, že volba způsobu plnění náleží **dlužníku**
- má-li právo volby věřitel, musí způsob plnění zvolit v ujednané době, jinak bez zbytečného odkladu tak, aby dlužník mohl podle jeho volby splnit
- nevykoná-li strana volbu včas, nabývá právo zvolit způsob plnění **trvale** druhá strana
- kdo zvolil způsob plnění, nemůže jej bez souhlasu druhé strany změnit

Způsob plnění

- **dluh se plní vcelku**
- nabízí-li dlužník **částečné plnění, musí je věřitel přijmout**, neodporuje-li to povaze závazku nebo účelu smlouvy
 - dlužník nahradí věřiteli zvýšené náklady způsobené mu částečným plněním
- bylo-li ujednání **plnění ve splátkách** a nesplnil-li dlužník některou splátku, má věřitel právo na vyrovnání celé pohledávky, pokud si to strany ujednaly
 - toto právo může věřitel uplatnit **nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky**
- má-li dlužník plnit na jistinu, úroky a náklady spojené s uplatněním pohledávky, započte se plnění nejprve na náklady již určené, pak na úroky z prodlení, poté na úroky a nakonec na jistinu, ledaže dlužník projeví při plnění jinou vůli (§ 1932)
 - určí-li dlužník, že se plní nejprve na jistinu, úročí se náklady i úroky

Započtení

- **§ 1982 odst. 1: „Dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.**
- pohledávku uspokojím tím, že vůči ní započtu svůj dluh k druhé osobě

Zajištění a utvrzení dluhů

Zajištění dluhu

- ručení
- finanční záruka
- zajišťovací převod práva
- dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Utvrzení dluhu

- smluvní pokuta
- uznání dluhu

Smluvní pokuta

- **§ 2048:** „Ujednají-li strany pro případ porušení smluvní povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitém.“
- zaplacením smluvní pokuty nezaniká povinnost splnit dluh
- pokud je ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení smluvní povinnosti
 - ledaže smlouva nestanoví jinak
- moderační právo soudu – snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty

Utvrzení dluhu

- **§ 2053: „Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.**
- **§ 2054 odst. 1: „Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.“**
- **§ 2054 odst. 2: „Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.“**
- promlčený dluh musí být uznán výslovně (nepoužije se ustanovení § 2054)

Děkuji za pozornost!

Kontakt: Stefan.Rehak@mvso.cz

Konzultace: e-mailem či osobně po předchozí domluvě